

Ю.Ч. Кенжаев, Б. С. Насиров, А. Б. Турсункулова

БЕГОНА ЎТЛАР БИОЛОГИЯСИ, ЗАРАРИ ВА УЛАРГА ҚАРШИ КУРАШ ЧОРАЛАРИ

Ю. Ч. Кенжаев, Б. С. Насиров, А. Б. Турсункулова

**БЕГОНА ЎТЛАР
БИОЛОГИЯСИ, ЗАРАРИ ВА
УЛАРГА ҚАРШИ КУРАШ
ЧОРАЛАРИ**

(Илмий-оммабон қўлланма)

ТОШКЕНТ
«TURON-IQBOL»
2018

УДК 631.581; 632.51 (075.8) (575.1)

КБК 41.46

Б 45

Ю. Ч. Кенжаев, Б. С. Насиров, А. Б. Турсункулова

Бегона ўтлар биологияси, зарари ва уларга қарши кураш чоралари [Матн]: Ю. Ч. Кенжаев [ва бошқ]. – Тошкент: «TURON-IQBOL», 2018. – 212 бет+44 бет вкл.

Ушбу қўлланмада Ўзбекистоннинг иқлим шароитлари, Ўзбекистон республикаси минтақаси, бегона ўтлар ҳақида тушунча, уларнинг зарари ва биологик хусусиятлари, бегона ўтларни ўрганиш методикаси ва экин далаларини ўт босганлик даражаларини аниқлаш, карантин бегона ўтлар, бегона ўтларга қарши кураш чоралари, бегона ўтларнинг айрим турлари ёки биологик типларига қарши комплекс кураш чоралари тўғрисидаги маълумотлар келтирилган.

Мазкур китобдан олий ўқув юртларининг биология ва қишлоқ хўжалиги йўналишларида таҳсил олаётган талабалар ҳамда касб-хунар коллежларининг ўқувчилари кенг фойдаланишлари мумкин. Бундан ташқари, мазкур китоб магистрантлар, докторантлар, кичик ва катта илмий ходим – изланувчилар, соҳа мутахассислари, фермер ва деҳқон хўжаликлари раҳбарлари ва томорқа ер эгалари учун ҳам фойдали бўлади деб ҳисоблаймиз.

Тузувчилар:

қ.х.ф. номзодлари – Ю. Ч. Кенжаев, Б. С. Насиров,
докторант – А. Б. Турсункулова

Такризчилар:

қ.х.ф.д., профессор Б. М. Халиков
қ.х.ф.н., доцент С. Сидиқов

Мазкур қўлланма Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази ҳузуридаги Ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларини ахборот-методик таъминлаш хизмати Илмий методик бирлашмасининг 2017 йил 5 сентябрдаги 4-сонли йиғилишида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия этилган.

КИРИШ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси” тўғрисидаги ПФ-4947-сонли Фармони билан тасдиқланган Ҳаракатлар стратегиясининг 3-устувор йўналишида қишлоқ хўжалигини модернизация қилиш ва жадал ривожлантириш борасидаги вазифалар белгилаб берилган. Ушбу устувор йўналишда белгиланган Давлат дастурлари ҳамда чоратадбирларида лалмикор ва суғориладиган ерларнинг ҳолатини тубдан яхшилаш энг устувор йўналиш этиб белгиланиши муҳим қадам бўлади. Бу борадаги вазифаларни деҳқончилик маданиятига суянган ҳолда муваффақиятли амалга ошириш соҳа мутахассислари зиммасига катта вазифалар юклайди.

Дарҳақиқат, қишлоқ хўжалиги экинларидан юқори ҳосил олишнинг муҳим шартларидан бири бу – бегона ўтларга қарши курашни тўғри ташкил қилиш ва уни ўз вақтида муваффақиятли ўтказиш ҳисобланади. Бегона ўтлар барча қишлоқ хўжалиги экинлари ҳосилдорлигини пасайтириб, сифатини ёмонлаштиради, дала ишларини бажаришда турли даражадаги қийинчиликларни юзага келтиради ҳамда уларга қарши курашда меҳнат ва қўшимча маблағ сарф қилишга тўғри келади. Экин майдонларини ажриқ, ғумай каби бегона ўтлар босиши туфайли ерга ишлов бериш оғирлашади, окшўра, итузум, мачин кабилар пахтани машинада теришни қийинлаштиради.

М. Власов (1953) маълумотига кўра, ҳар йили АҚШда бегона ўтлар, зараркунанда ва касалликлар таъсирида маданий ўсимликлар ҳосилнинг нобуд бўлиши ҳар йили 20–30 фоизни ташкил этади. С. А. Коттнинг (1961) таъкидлашича, бегона ўтлар ва зараркунандалар таъсирида ҳар йили дунё бўйича 65 млн. тонна бугдой ҳосили бой берилади. Ваҳоланки, шунча ҳосил билан 100 млн. нафар кишини бир йил давомида бе-малол озиқлантириш мумкин.

Республикамызда бегона ўтлар, зараркунанда ва касалликлар туфайли ҳар йили пахта ҳосилининг 10–15 фоизи

Ю. Ч. Кенжасв, Б. С. Насиров, А. Б. Турсункулова

БЕГОНА ЎТЛАР БИОЛОГИЯСИ, ЗАРАРИ ВА УЛАРГА ҚАРШИ КУРАШ ЧОРАЛАРИ

(Илмий-оммабон қўлланма)

Тошкент «TURON-IQBOL» – 2018
100182. Тошкент ш., Навоий кўчаси, 30-уй
Телефон: 244-25-58, факс: 244-20-19

Мухаррир	С. Алимбоева
Техник муҳаррир	Т. Смирнова
Мусахҳиҳ	С. Алимбоева
Саҳифаловчи	Э. Абдикайырова

Нашриёт лицензияси АИ №223, 16.11.12.
Босишга 21.06.2018 йилда рухсат этилди. Бичими 60×84 $\frac{1}{16}$
«Times New Roman» гарнитураси. Офсет босма усулда босилди.
Шартли босма табоғи 10,5. Нашр табоғи 10.
Адади 100 нусха. 64-сонли буюртма.

«TURON-MATBAA» МЧЖ босмахонасида чоп этилди.
Тошкент ш., Олмазор тумани, Талабалар кўчаси, 2-уй.